अनऔपचारिक सेवा केन्द्र, पत्रकार महासंघ र प्रदेश निति तथा योजना आयोगले संयुक्त रुपमा आयोजना गरेको दिगो बिकास लक्ष्य कार्यान्वयनमा पत्रकारको भूमिका बिषयमा गण्डकी प्रदेशका पत्रकारसंग छलफल कार्यक्रममा प्रस्तुत कार्यपत्र

डा. गिरिधारी शर्मा पौडेल
उपाध्यक्ष
गण्डकी प्रदेश नीति तथा योजना आयोग

५ फागुन २०७६ पोखरा, नेपाल

दिगो बिकास लक्ष्यका प्रतिबेदन

ppc.gandaki.gov.np

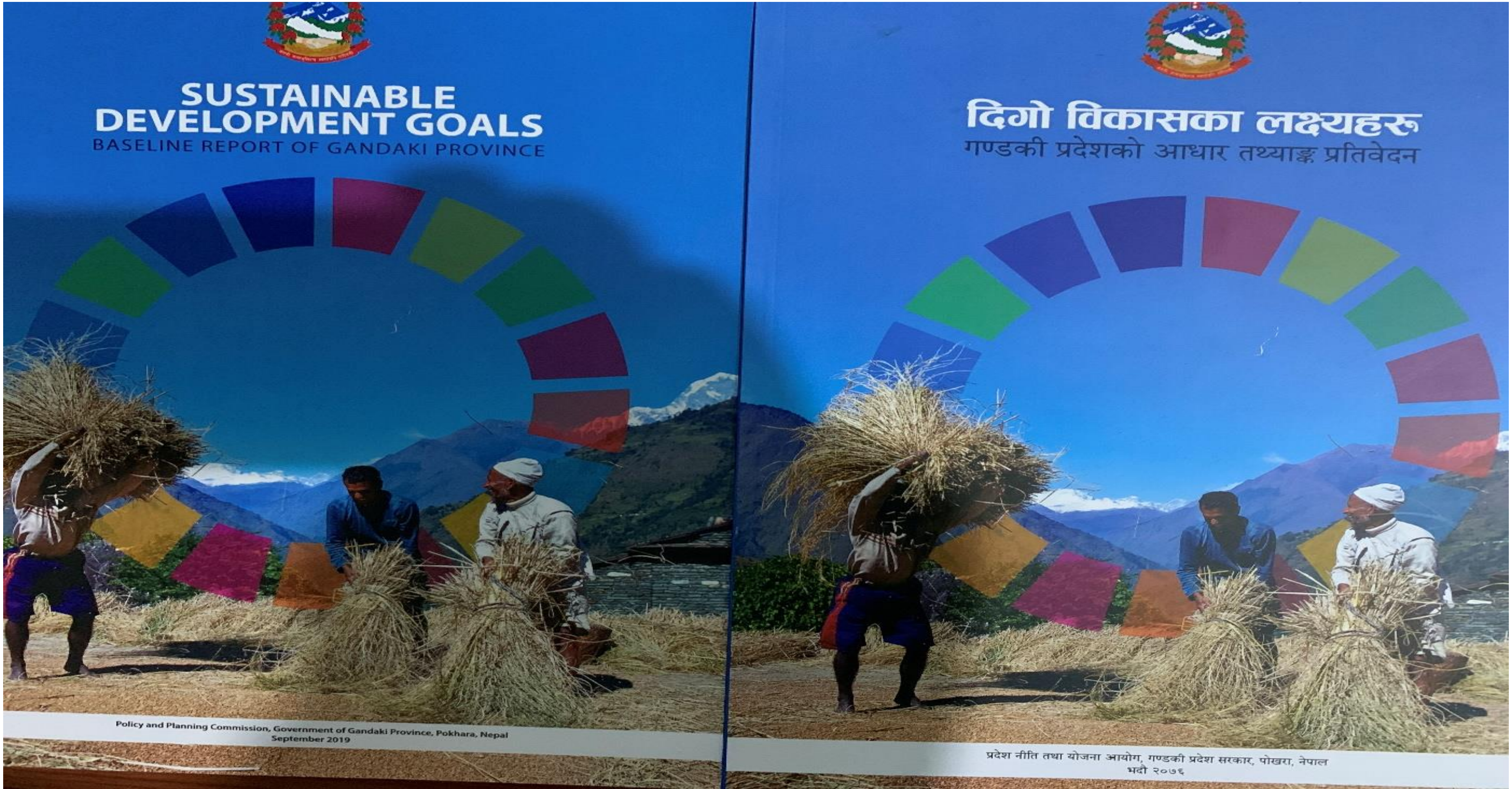

यस प्रस्तुतीमा समाबेस भएका बिषय

१. गण्डकी प्रदेशमा दिगो बिकास लक्ष्य कार्यान्वयन गर्ने संगठन संरचना ।

२. बिकास अबधारणमा आएको बिस्वब्यापी परिवर्तन र नेपाल ।

३. दिगो बिकास लक्ष्य ।

४. दिगो बिकास लक्ष्यका आधार तथ्यांङ्क सम्बत २०७२ र सम्बत २०८७ का लक्ष्य ।

५. दिगो बिकास लक्ष्य कार्यान्वयनमा पत्रकारको भूमिका ।

गण्डकी प्रदेश दिगो बिकास लक्ष्य निर्देशक समिति

(१) माननीय मूख्यमन्त्री	संयोजक
(२) माननीय मन्त्रीहरु	सदस्य
(३) माननीय उपाध्यक्ष प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	सदस्य
(४) गाउंपालिका महासंघ गण्डकी प्रदेशका अध्यक्ष	सदस्य
(५) नगरपालिका महासंघ गण्डकी प्रदेशका अध्यक्ष	सदस्य
(६) जिल्ला समन्वय महासंघ गण्डकी प्रदेशका अध्यक्ष	सदस्य
(७) प्रदेश सरकारका प्रमुख सचिब	सदस्य सचिब

प्रदेश दिगो बिकास लक्ष्य समन्वय, अनुगमन तथा मूल्यांङ्कन समिति

(१) उपाध्यक्ष प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	संयोजक
(२) सदस्यहरु प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	सदस्य
(३) सबै मन्त्रालयका सचिबहरु	सदस्य
(४) गण्डकी प्रदेश उद्योग बाणिज्य संघका अध्यक्ष	सदस्य
(५) गण्डकी प्रदेश उद्योग परिसंघका अध्यक्ष	सदस्य
(६) गण्डकी प्रदेश चेम्बर्स अफ कमर्सका अध्यक्ष	सदस्य
(७) गण्डकी प्रदेश सहकारी महासंघका अध्यक्ष	सदस्य
(८) गण्डकी प्रदेश गैर सरकारी संस्था महासंघका अध्यक्ष	सदस्य
(९) प्रदेश स्थित बिश्व बिद्यालयका प्रतिनिधि	सदस्य
(१०) गण्डकी प्रदेश मेडिकल एसोसियसनका अध्यक्ष	सदस्य
(११) गण्डकी प्रदेश इन्जिनियरिङ्ग एसोसियसनका अध्यक्ष	सदस्य
(१२) गण्डकी प्रदेश पत्रकार महासंघका अध्यक्ष	सदस्य
(१३) जिल्ला समन्वय महासंघ गण्डकी प्रदेशका प्रतिनिधि	सदस्य
(१४) गाउंपालिका महासंघ गण्डकी प्रदेशका प्रतिनिधि	सदस्य
(१५) नगरपालिका महासंघ गण्डकी प्रदेशका प्रतिनिधि	सदस्य
(१६) प्रदेश नीति तथा योजना आयोगका सचिब	सदस्य सचिब

बिकास अबधारणामा आएका बिश्वब्यापी परिवर्तन

समय	बिश्वको बिकास अबधारणा	अन्तराष्ट्रिय बिकास योजनाका प्राथमिकता	नेपालका आवधिक योजना र प्राथमिकता
सन १९५० को दशक	आर्थिक बृद्धि	पुनर्निर्माण, उत्पादन बढाउने उद्योगहरुको स्थापना	**प्रथम पञ्चवर्षिय योजना सन १९५६-१९६१** **प्राथमिकताः** यातायात र संञ्चार **बजेटः** ५ करोड ७६ लाख
सन १९६० को दशक	समता सहितको आर्थिक बृद्धि	आयात प्रतिस्थापन उद्योगहरुको स्थापना	**दितिय त्रिवर्षिय योजना सन १९६३–१९६५** **प्राथमिकताः** यातायात र संञ्चार **वजेटः** ६० करेड १५ लाख **तृतिय पञ्चवर्षिय योजना सन १९६५–१९६९** **प्राथमिकताः** यातायात र संञ्चार **वजेटः** १ अरब ६ करोड भूमिसूधार, बांसबारी छाला जूत्ता कारखाना सन १९६५, जनकपुर चूरोट कारखाना सन १९६४
सन १९७० को दशक	प्रबिधी हस्तान्तरण	बिकाससिल देसले बस्तु निर्यात गर्ने उद्योगहरुको स्थापना	**चौथौ पञ्चवर्षिय योजना सन १९७०–१९७५** **प्राथमिकताः** यातायात र संञ्चार **बजेटः** ३ अरब ३ करोड

बिकास अबधारणामा आएका बिश्वब्यापी परिवर्तन

समय	बिश्वको बिकास अबधारणा	अन्तराष्ट्रिय बिकास योजनाका प्राथमिकता	नेपालका आबधिक योजना र प्राथमिकता
सन १९७० को दशक	प्रबिधी हस्तान्तरण	बिकाससिल देसले बस्तु निर्यात गर्ने उद्योगहरुको स्थापना	**पांचौ पञ्चवर्षिय योजना सन १९७५–१९८०** **प्राथमिकता:** कृषि, क्षेत्रिय सन्तुलन, गरिबी निवारण **बजेट:** ८ अरब ८० करोड बिरगन्ज चिनिकारखाना सन १९७६, हेटौंडा कपडा कारखाना १९७५, हेटौंडा सिमेन्ट उद्योग १९७६, सुनौल चिनि कारखाना १९७८, हिमाल सिमेन्ट कारखाना सन १९७९
सन १९८० को दशक	आधारभुत आबश्यकताको पुर्ती	संरचनागत समायोजना, अधारभुत बस्तु उत्पादन गर्ने उद्योगको स्थापना, दिगो बिकास (१९८७ पछि)	**छैटौं पञ्चवर्षिय योजना सन १९८०–१९८५** **प्राथमिकता:** कृषि पहिलो र उद्योग दोश्रो **बजेट:** २२ अरब **सातौ पञ्चवर्षिय योजना: १९८५–१९९०** **प्राथमिकता:** आधारभुत आबश्यकताको पुर्ती **बजेट:** २९ अरब

बिकास अबधारणामा आएका बिश्वब्यापी परिवर्तन

समय	बिश्वको बिकास अबधारणा	अन्तराष्ट्रिय बिकास योजनाका प्राथमिकता	नेपालका आबधिक योजना र प्राथमिकता
सन १९८० को दशक	आधारभुत आबश्यकताको पुर्ती	संरचनागत समायोजना, अधारभुत बस्तु उत्पादन गर्ने उद्योगको स्थापना, दिगो बिकास (१९८७ पछि)	बुटवल धागो उद्योग सन १९८२, भृकुटी कागज कारखाना १९८५, उदयपुर सिमेन्ट उद्योग १९८७, गोरखकाली टायर उद्योग १९९१ प्रतिब्याक्ती २२५० क्यालोरी खाना, ११ मिटर कपडा, प्रति पविार ३० बर्गमिटरको सुरक्षित आबास, आधारभुत सुरक्षा, शिक्षा र स्वास्थ्य
सन १९९० को दशक	भूमण्डलीकरण	गरिबी निवारण, मानब बिकास, अशल शासन	**आठौ पञ्चबर्षिय योजना सन १९९२–१९९७** **प्राथमिकता:** उदारीकरण, दिगो आर्थिक बृद्धि र गरिबी निवारण **बजेट:** १ खर्ब ७० अर्ब ३३ करोड **नबौ पञ्चवर्षिय योजना: सन १९९७–२००२** **प्राथमिकता:** गरिबी निवारण **बजेट:** ३ खर्ब, ७२ अर्ब, ७१ करोड

बिकास अबधारणामा आएका बिश्वब्यापी परिवर्तन

समय	बिश्वको बिकास अबधारणा	अन्तराष्ट्रिय बिकास योजनाका प्राथमिकता	नेपालका आवधिक योजना र प्राथमिकता
सन २००० देखि २०१५ सम्म	सहस्राब्दि बिकास लक्ष्य	गरिबी निवारण, मानब बिकास, लैङ्गिक समानता, रोगहरुको निदान, बातावरण संरक्षण	**दसौ पञ्चवर्षिय योजना सन २००२–२००७** **प्राथमिकता:** गरिबी निवारण, खुलापन, निजिकरण **बजेट:** ४ खर्ब, ५७ अर्ब, २६ करोड **एघारौ त्रिबर्षिय योजना सन २००७–२०१०** **प्राथमिकता:** यातायात, संञ्चार र पुनरनिर्माण **बजेट:** ५ खर्ब, १६ अर्ब **बाह्रौ त्रिबर्षिय योजना: सन २०१०–२०१३** **प्राथमिकता:** पुर्बाधार, स्वास्थ्य , शिक्षा **बजेट:** १० खर्ब, २३ अर्ब, ७० करोड **तेह्रौ त्रिबर्षिय योजना: सन २०१३–२०१६** **प्राथमिकता:** पुर्बाधार, स्वास्थ्य, शिक्षा, बित्तिय सेवा आदि **बजेट:** १४ खर्ब, ७१ अर्ब, ५७ करोड

बिकास अबधारणामा आएका बिश्वब्यापी परिवर्तन

समय	बिश्वको बिकास अबधारणा	अन्तराष्ट्रिय बिकास योजनाका प्राथमिकता	नेपालका आबधिक योजना र प्राथमिकता
सन २०१६ देखि २०३० सम्म	दिगो बिकास लक्ष्य (No one is left behind)	गरिबीको अन्त्य , सुन्य भोकमरी, स्वास्थ्य र आरोग्य, समाबेसी र गुणस्तरिय सिक्षा, लैङ्गिक समानता, स्वच्छ पानी र सरसफाई, खर्चले धान्न सक्ने आधुनिक उर्जा, पुर्ण रोजगारी र मर्यादित काम, बलिया र दिगो पुर्बाधार र सहरहरुको निर्माण, समाबेसी र न्यायपुर्ण समाजको निर्माण र जलवायु अनुकुलन प्रबिधी र अभ्यास आदि	**चौधौं त्रिवर्षिय योजना: सन २०१६–२०१९** **प्राथमिकता:** पुर्बाधार, दिगो बिकास लक्ष्यको कार्यान्वयन **बजेट:** २४ खर्ब, २४ अर्ब, ९६ करोड
”	”	”	**पन्ध्रौ पञ्चबर्षिय योजना: सन २०१९–२०२३** **प्रथमिकता:** उच्च र समतामुलक आय, मानबपुजी निर्माण तथा संभाबनाको पुर्ण उपयोग, सर्बसुलभ आधुनिक पुर्बाधार एबंम सघन आबद्धता । **बजेट:** ९२ खर्ब, २९ अर्ब, २९ करोड

दिगो बिकास लक्ष्य

- दिगो बिकास लक्ष्य तीनतहका सरकारका साझा बिकास एजेण्डा हुन ।

- दिगो बिकास लक्ष्य जनताको जिबनमा संरचनागत परिवर्तन गर्न ल्याएका बिकास एजेण्डा हुन र यीनको स्थानीयकरण नगरी अपेक्षित नतिजा हांसिल गर्न सकिदैन ।

- दिगो लक्ष्य प्राप्त गर्न स्थानीय तह र प्रदेशले संघीय सरकारलाई समपुरक र परिपुरकको भूमिका निर्बाह गर्नु पर्दछ ।

दिगो बिकास लक्ष्यहरु

लक्ष्य १ - हरेक क्षेत्रमा रहेको सबै स्वरूपहरूको गरिबीको अन्त्य गर्ने ।

लक्ष्य २ - भोखमरी अन्त्य गर्ने, खाद्य सुरक्षा र उन्नत पोषण प्राप्त गर्ने र दिगो कृषि प्रवर्द्धन गर्ने ।

लक्ष्य ३ - सबै उमेर समूहका व्यक्तिका लागि स्वस्थ जीवनको सुनिश्चितता गर्दै समृद्ध जीवनस्तर प्रवर्धन गर्ने ।

लक्ष्य ४- समावेशी तथा गुणात्मक शिक्षा सुनिश्चित गर्दै सबैका लागि आजीवन सिकाइका अवसरहरू प्रवर्धन गर्ने ।

लक्ष्य ५- लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने र महिला तथा किशोरीहरूलाई सशक्त बनाउने।

लक्ष्य ६ - सबैको निम्ति खानेपानीको तथा सरसफाइको उपलब्धताका साथै यस्को दिगो व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्ने ।

लक्ष्य ७ - खर्चले बेहोर्न सकिने, भरपर्दो, दिगो र आधुनिक ऊर्जामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

लक्ष्य ८- सबैका लागि समावेशी तथा दिगो आर्थिक वृद्धि, पूर्ण तथा उत्पादनशील रोजगारी र मर्यादित कामलाई प्रवर्धन गर्ने ।

दिगो बिकास लक्ष्यहरु

लक्ष्य ९- बलियो पूर्वाधार निर्माण, समावेशी तथा दिगो औद्योगीकरणको प्रवर्धन र नवप्रवर्तनलाई प्रेरित गर्ने ।

लक्ष्य १०- देशभित्रै तथा देशहरूबीचको असमानता हटाउने ।

लक्ष्य ११- सहरहरू र मानव बस्तीहरूलाई समावेशी, सुरक्षित, सबल र दिगो बनाउने ।

लक्ष्य १२- दिगो उपभोग तथा उत्पादन ढाँचाहरू सुनिश्चित गर्ने ।

लक्ष्य १३- जलवायु परिवर्तन र यस्का प्रभावहरूसँग जुध्न तत्काल कार्य अघि बढाउने ।

लक्ष्य १४- दिगो विकासको निम्ति महासागर, समुन्द्र र सामुन्द्रिक स्रोतहरू संरक्षण गर्ने र दिगो रूपमा प्रयोग गर्ने ।

लक्ष्य १५- भूपरिधिस्तरीय प्रणाली र वनको दिगो व्यवस्थापन गर्ने । मरुभूमीकरणविरुद्ध लडने, जमिनको क्षयीकरण रोक्ने र जैविक विविधताको क्षतिलाई रोक्ने ।

लक्ष्य १६- दिगो विकासको निम्ति शान्तिपूर्ण र समावेशी समाजहरूको प्रवर्धन गर्ने, न्यायमा सबैको पहुँच प्रदान गर्ने र सबै तहहरूमा प्रभावकारी, जवाफदेही र समावेशी संस्थाहरू निर्माण गर्ने

लक्ष्य १७- दिगो विकासका लागि कार्यान्वयनका उपायहरू/साधनहरूलाई सुदृढ गर्ने र अन्तर्राष्ट्रिय साझेदारीलाई पुनर्जीवन दिने ।

दिगो बिकास लक्ष्य र पांच पि

- People: **जनता**– लक्ष्य १, लक्ष्य २, लक्ष्य ३, लक्ष्य ४, लक्ष्य ५
- Prosperity: **समृद्धि** –लक्ष्य ६, लक्ष्य ७, लक्ष्य ८, लक्ष्य ९, लक्ष्य १०, लक्ष्य ११
- Planet: **ग्रह** – लक्ष्य १३, लक्ष्य १४, र लक्ष्य १५
- Peace: **शान्ति** – लक्ष्य १६
- Partnership: **साझेदारी**– लक्ष्य १७

सि.नं.	दिगो बिकास लक्ष्यहरु (Goals)	परिमाणात्मक लक्ष्य (Targets)	दिगो बिकास लक्ष्यका सूचकहरु					
			विश्वब्यापी (Global) सूचकहरु	नेपालले थप गरेका सूचकहरु	नेपालको लागि कुल सूचक संख्या	गण्डकी प्रदेशको लागि उपयुक्त सूचकहरु	गण्डकी प्रदेशको लागि उपयुक्त तर आधार रेखा सूचना नभएका सूचकहरु	गण्डकी प्रदेशको लागि कम उपयुक्त सूचकहरु
१.	गरिबीको अन्त्य	७	१४	१४	२८	१४	७	७
२	शून्य भोकमरी	८	१३	१७	३०	८	७	१५
३	आरोग्यता, स्वास्थ तथा कल्याण	१३	२७	३२	५९	२१	२५	१३
४	गुणस्तरीय र जिवन पर्यन्त शिक्षा	१०	११	३५	४६	१५	११	२०
५	लैङ्गिक समानता	९	१४	२२	३६	१६	७	१३
६	सफा पानी तथा सरसफाइ	८	११	१४	२५	१३	६	६
७	खर्चले धान्न सक्ने स्वच्छ ऊर्जामा पहुँच	५	६	९	१५	६	४	५
८	मर्यादित काम तथा आर्थिक वृद्धि	१२	१७	१४	३१	१८	४	९
९	उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधार बिकास	८	१२	८	२०	५	६	९
१०	देश भित्र र देशबिचको असमानता न्यून	१०	११	१६	२७	५	१०	१२
११	दिगो सहर र समुदायहरू बिकास गर्ने	१०	१५	१५	३०	५	६	१९
१२	जिम्मेवारपूर्ण उपभोग तथा उत्पादन	११	१३	१०	२३	१	५	१७
१३	जलवायु परिवर्तन ब्याबस्थापन कार्य	५	८	११	१९	२	७	१०
१४	जलमुनिको जीवन संरक्षण गर्ने	१०	१०	०	१०	०	०	१०
१५	वन तथा वातावरणको संरक्षण गर्ने	१२	१४	१७	३१	४	९	१८
१६	शान्ति, न्याय र सशक्त संस्थाहरू बनाउने	१२	२३	८	३१	३	५	२३
१७	साझेदारी	१९	२५	३	२८	३	६	१९
लक्ष्य १४ बाहेक कुल सूचक		१५९	२३४	२४५	४७९	१३९	१२५	२२५

दिगो विकास लक्ष्य १ : सबै किसिमका बिषम गरिबीको अन्त्य गर्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
राष्ट्रिय (आर्थिक) गरिबीको रेखामुनि रहेका जनसंख्या (प्रतिशत)	२१.६	४.९	१४.९१	७.४१	२			
मानवीय गरिबीको रेखामुनि रहेको जनसंख्याको प्रतिशत	३१.१	४.९	२६.१	१८.२	२			
बहुआयामिक गरिबी (ब्यक्ति गणना) Headcount (प्रतिशत)	२८.६	६.४८	१४.२	६.७	२			
प्रतिव्यक्ति कूल राष्ट्रिय आय (अमेरिकी डलर) (आ.ब.२०७४–०७५ मा)	१००४	२५००	१०४३	१९५६	३७२१			
प्रतिदिन १.९ डलर (पीपीपी मूल्यमा) नकमाउने जनसंख्याको (प्रतिशत)	१४.९९	८	११.१०	८	१			
कुल ग्राईस्थ्य उत्पादन रु. अरबमा	३४६४.८		२८८.२०	४६८.७९	८५७.१२			

गरिबी निवारण गर्न पत्रकारको भूमिका

- गरिबीका क्षेत्र, समुदाय र घर परिवार पहिचान गर्न सहयोग गर्ने ।
- गरिबी निवारण कार्यक्रमको लागि यथेष्ट स्रोतको ब्याबस्था गर्न बहस पैरबी गर्ने ।
- गरिबी निवारण कार्यक्रमको प्रभावकारिता अनुगमन तथा मूल्यांङ्कन गरी पृष्टपोषण गर्ने ।
- नीति निर्माता लाई पृष्टपोषण गर्ने ।
- स्थानीय तहलाई गरिबी निवारण गर्ने कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गर्न सघाउने ।

दिगो विकास लक्ष्य २ : भोकमरीको अन्त्य गर्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
५ वर्ष मुनिका बच्चमा कुपोषण दर (प्रतिशत)	३६.१	३	२९	१७	१			
कुल उपभोगको दुई तिहाइभन्दा बढी खानामा खर्च गर्ने जनसंख्या (प्रतिशत)	४३.४३	३	४४	१७	३			
पाँच वर्षमुनिका बालबालिकामा देखिने पुड्कोपना (उमेर अनुसार उँचाइ कम) (प्रतिशत)	३५.८	१५	२८.९	१७	१			
पाँच वर्षमुनिका बालबालिकामा देखिने ख्याउटेपन (उमेर अनुसार तौल नपुगेको) (प्रतिशत)	९.७	४	५.८	१	०.५			
प्रतिव्यक्ति खाद्यान्न उत्पादन (के.जी.)	१९७	५३०	२३४	४००	५००			
प्रजनन उमेरका महिलाहरूमा रक्तअल्पताको स्थिति (प्रतिशत)	४०.८	१०	२८.०	१६	१			
५ वर्ष मुनिका बालबालिकामा रहेको रक्त अल्पताको स्थिति (प्रतिशत)	५३	१०	४६.०	१०	५			

भोकमरीको अन्त्य गर्न पत्रकारको भूमिका

- प्रदेशमा कुपोषणको समस्याबारे सबैलाई बुझाउने ।
- कुपोषणका, समुदाय र घर परिवार पहिचान गर्न सहयोग गर्ने ।
- पोषण सुधार कार्यक्रमको लागि यथेष्ट स्रोतको ब्याबस्था गर्न बहस पैरवी गर्ने ।
- पोषण सुधार कार्यक्रमको प्रभावकारिता अनुगमन तथा मूल्यांङ्कन गरी पृष्टपोषण गर्ने ।
- नीति निर्माता लाई पृष्टपोषण गर्ने ।

दिगो विकास लक्ष्य ३ : स्वस्थ जीवन सुनिश्चित गर्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
मातृ मृत्युदर (प्रति १ लाख जीवित जन्ममा)	२३९	७०	२३९	९९	३५			
दक्ष प्रसुतिकर्मीहरूको सहयोगमा गराइएको जन्महरू (प्रतिशत)	५८.०	९०	६९.९	८०	९४			
पाँच वर्ष मुनिका बाल मृत्युदर (प्रति हजार जीवित जन्ममा)	३९	२०	२७	२२	१५			
नवजात शिशु मृत्युदर (प्रति हजार जीवित जन्ममा)	२१	१२	१५	१०	३			
क्षयरोग लाग्ने दर (प्रति १ लाख जनसंख्यामा)	१११	२०	८१	३२	१५			
औलोज्वरो लाग्ने दर (प्रति १ लाख जनसंख्यामा)	०.०८	०.०१	०.०३	०	०			
परिवार नियोजनका माग पूरा भएका प्रजनन उमेरका (१५ देखि ४९ वर्ष उमेरका) महिलाहरूको (प्रतिशत)	६८.९	८०	४७.५	६९	८५			
परिवार नियोजनको आधुनिक साधन प्रयोग दर (प्रतिशत)	४३.०	६०.०	३७.०	५३	६५			

स्वास्थ सेवा सुधार गर्न पत्रकारको भूमिका

- स्वास्थ क्षेत्रका समस्या पहिचान गर्ने ।
- स्वास्थ क्षेत्रमा बिसिस्ट्रिकृत सेवा बिकास गर्न बहस पैरबी गर्ने ।
- बिसिस्ट्रिकृत सेवा दिन सक्ने जनशक्ति र पूर्बाधार बिकास गर्न स्रोत ब्याबस्थापनमा सहयोग गर्ने ।

दिगो विकास लक्ष्य ४ : सबैको लागि समावेशी तथा गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
प्राथमिक तहमा (१–५ कक्षामा) खुद भर्ना दर (प्रतिशत)	९७.२	९९.५	९६.७	९९	९९.५			
आधारभूत तहमा (१ देखि ८ कक्षामा) खुद भर्ना दर	९२.३	९९.५	९४.८	९९	९९.५			
माध्यमिक शिक्षा (कक्षा ९ देखि १२ सम्म) को खुद भर्ना दर (प्रतिशत)	४३.९	९९	४४.७	६०	८१			
१५ वर्ष देखि ४९ वर्ष उमेरका महिलाहरुको साक्षरता दर	६९.१२	९८	८६.३५	९४	९९			
साक्षरता दर (५ वर्ष माथिको)	६५.९	९८	७४.८	९०	९९			
वयस्क साक्षरता दर (१५ वर्ष माथिको)	५९.६	९८	५५.६	९५	९८			
१५ वर्ष देखि २४ वर्ष उमेरका महिलाहरुको साक्षरता दर	८४.०२	९९	८६.३५	९६	९९			
१५ वर्ष देखि २४ वर्ष उमेरका पुरुष हरुको साक्षरता दर	९४.३७	९९	९४.८१	९९	९९			

शिक्षा क्षेत्र सुधार गर्न पत्रकारको भूमिका

- उच्च शिक्षाको ज्ञानलाई सिपमा बदल्ने, सिपलाई रोजगारीमा बदल्ने, रोगगारीलाई उत्पादन र आर्थिक समृद्धिमा बदल्न बहस पैरबी गर्ने ।
- स्कुल बाहिर रहेका स्कुल जाने उमेरका सबै वालवालिकालाई बिद्यालयमा लैजाने ब्याबस्था गर्ने ।
- सामुदायिक बिद्यालयको गुणस्तर सुधार गर्न सहयोग गर्ने ।
- असाधारण बिषय पढाउने महाबिद्यालयलाई प्राबिधिक महबिद्यालयमा रुपान्तरण गर्न मद्दत गर्ने ।

दिगो विकास लक्ष्य ५ :लैङ्गिक समानता र महिला तथा किशोरीहरुको सशक्तीकरण गर्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/ ८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
जीवनभरमा भौतिक वा यौनहिंसा भोगेका महिला (प्रतिशत)	२८.७	५	१६.९	१०	२			
यौनहिंसा अनुभव गरेका १५ देखि ४९ वर्षसम्मका महिला (प्रतिशत)	६.९	६.५	४.९	३	२			
श्रमशक्तिमा महिला र पुरुषको सहभागिता (प्रतिशत)	६५.७७	१००	७४.०८	९५	१००			
महिलाले घरायसी काममा बिना पारिश्रमिक दैनिक खर्चेको औसत सयमा (प्रतिशत)	२४.८६	६	२४.४८	८.६	३			
संसदमा महिलाहरुको प्रतिनिधित्व (प्रतिशत)	२९.५	४०	३३.३३	३५	४०			
स्थानीय तहमा महिलाहरुको प्रतिनिधित्व (प्रतिशत)	४१	४२	४१	४५	४५			
आफ्नो नाममा सम्पत्ति हुने महिलाको (प्रतिशत)	२२.२	४०	२२.६	३४	४०			
प्राथमिक तहमा छात्राछात्र विद्यार्थीको लैङ्गिक अनुपात	१.०२	१.०	१.०३	१.०	१.०			
आधारभूत तहमा तहमा छात्राछात्र विद्यार्थीको लैङ्गिक अनुपात	१.०६	१.०	१.०४	१.०	१.०			
इन्टरनेट प्रयोग गर्ने १५ देखि २४ वर्षका महिला (%)	१९.६	९८.०	३७.७१	६०	९९			

लैङ्गिक समता हांसिल गर्न पत्रकारको भूमिका

- बिद्यमान संबैधानिक तथा कानुनि ब्याबस्था र अभ्यास बिचको अन्तर पुर्ति गर्न सहयोग गर्ने ।

दिगो विकास लक्ष्य ६ :सबैका लगि खानेपानी र सरसफाई सुनिश्चित गर्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
पाइपबाट वितरण गरिएको पानीमा पहुँच भएका परिवार (प्रतिशत) २०७४	३३.३३	९०	५०.४३	६५	९०			
आधारभूत खानेपानी सेवामा पहुँच पुगेको जनसंख्या (प्रतिशत)	८७	९९	९१.१	१००	१००			
शौचालय प्रयोग गर्ने जनसंख्याको अनुपात (प्रतिशत)	६७.६	९८	८१.४	९२	९९			
अरुसँग साझेदारी नगरी आफ्नै शौचालय प्रयोग गने घरपरिवार (प्रतिशत)	६४.६१	९५	७३.६७	८५	९९			

खानेपानी तथा सरसफाईमा जनताको पंहुँच बृद्धि गर्न पत्रकारको भूमिका

- आधारभूत, सफा, र सुद्ध खानेपानी तथा सरसफाईमा सबैको जनताको पंहुँच बृद्धि गर्न जनमत निर्माण गर्ने ।

दिगो विकास लक्ष्य ७ :सबैका लागि खर्चले धान्न सक्ने, भरपर्दो, दिगो तथा आधुनिक ऊर्जामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
विद्युत्मा पहुँच भएका जनसङ्ख्याको (प्रतिशत)	७४.०	९९	८२.५	१००	१००			
खाना पकाउनका निम्ति ऊर्जाको प्राथमिक स्रोतको रूपमा कोइला, दाउरा, गुँइठ्ठा लगायतका ठोस इन्धन प्रयोग गर्ने परिवार (प्रतिशत)	७४.७	३०	६९.३	५९	४५			
खाना पकाउन र कोठा तातो राख्नका लागि एलपी ग्याँस प्रयोग गर्ने जनसङ्ख्या (प्रतिशत)	१८	३९	३४.४	२०	१०			
जलविद्युत्को उत्पादन क्षमता (मेगावाट)	१००६.८	१५,०००	४४८.५	३०००	६०००			
प्रतिब्यक्ति विद्युत् खपत (किलोवाट घण्टा)	८०	१५००	१९०	७५०	१७००			

सफा र नबिकरणनिय उर्जाको पंहुच सबै नागरिकमा पुयाउन पत्रकारको भूमिका

- सफा र नबिकरणनिय उर्जाको पंहुँच सबै जनतामा पुयाउन जनमत निर्माण गर्ने ।
- एलपि ग्यांसलाई बिद्युतले प्रतिस्थापन गर्न सहयोग गर्ने ।
- उर्जा सम्बन्धी नयाँ प्रबिधि र सिपसंग प्रदेशलाई जोडन मद्दत गर्ने ।

दिगो विकास लक्ष्य ८ :दिगो आर्थिक वृद्धि र मर्यादित कामको प्रवर्द्धन गर्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/ ८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
प्रतिब्यक्ति ग्राहस्थ्य उत्पादन बृद्धि दर	६.८	१०.५	७.१	१०.२	१०.५			
लिङ्ग अनुसार गैरकृषि रोजगारीमा अनौपचारिक रोजगारीको (प्रतिशत)	७०	१०	४१.१२	२०	१०			
सहकारीमा पहुँच (घरबाट ३० मिनेटभित्रको पैदलयात्रामा सहकारीमा पहुँच भएका परिवारको (प्रतिशत)	५४	८०	६०.४	८०	९५			
बैकमा खाता हुने वयस्कहरु (प्रतिशत)	४०.१	९०	४०.८	८०	९९			
बीमाले समेटेको जनसंख्या (प्रतिशत)	८.२४	६०	५.२४	१५	६०			
अर्धबेरोजगारी दर (१५ वर्षदेखि ५९ वर्ष उमेरका) (प्रतिशत)	२७.७	१०	३०.७	१०	५			
युवा अर्धबेरोजगार दर (१५ देखि २४ वर्ष) (प्रतिशत)	२९.९	१०	२८.८	८	५			
वेरोजगारी दर	११.४	६	९	४	२			

आर्थिक बृद्धि र मर्यादित कामको ब्यबस्था गर्न पत्रकारको भूमिका

- समाबेसी आर्थिक बृद्धिको लागि जनमत निर्माण गर्ने ।
- पुर्ण रोजगारी र मर्यादित कामको लागि वातावरण निर्माण गर्ने ।
- मानिसको सिप र उद्यमबिचको अन्तर कम गर्न मद्दत गर्ने ।

दिगो विकास लक्ष्य ९ :बलिया पूर्वाधार निर्माण गर्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
सडक घनत्व (कि.मि.वर्ग कि.मि.)	०.५५	१.५०	०.४९	०.६१	०.७९			
कुल रोजगारीमा उद्योग क्षेत्रको रोजगारीको प्रतिशत	१०.७६	२५	६.५९	२०	२५			
दुई किलोमिटर हिंडेर बाह्रै महिना चल्ने बाटोमा आइपुग्ने जनसंख्याको प्रतिशत	७८.८	१००	८५	९६	१००			

बलिया पूर्वाधारको निर्माण, औद्योगिकरण र नवप्रबर्तनलाई बढावा गर्न पत्रकारको भूमिका

- निर्माण सामाग्रि र उपभोग्य बस्तु उत्पादन गरेर बेच्ने अभ्यासको बिकासमा सघाउने ।
- स्थानीय उत्पादन प्रबर्द्धन गर्ने नीति नियम निर्माण गर्न बहस पैरबी गर्ने ।
- प्रबिधि कोरल्ने केन्द्र Incubation center को स्थापना र बिस्तारमा सघाउने ।

दिगो विकास लक्ष्य १०: देशभित्रै र देशहरूमाझ रहेको असमानतालाई न्यून गर्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
उपभोग-खपतमा असमानता (जिनी कोफिसियन्ट द्वारा मापन गरिएको)	०.३३	०.१६	०.३७	०.२६	०.२३			
कुल उपभोगमा तल्लो ४० प्रतिशत जनसंख्याको हिस्सा (प्रतिशत)	१८.७	२३.४	१८.९०	२५	३०			
कुल आयमा तल्लो ४० प्रतिशत जनसंख्याको हिस्सा (प्रतिशत)	५.३०	१८	७.८	१३.५	३०			
PALMA अनुपात	१.३	१	१.४१	१.०	१.०			
लघुवित्तद्वारा समेटिएका खेती गर्ने परिवारहरू (प्रतिशत)	२०.९	४०	२१.४	४०	५५			

असमानता न्युन गर्न पत्रकारको भूमिका

- समाबेसी आर्थिक बृद्धिको वकालत गर्ने ।
- बिकसित देशले अतिकम बिकसित तथा बिकाससिल देशलाई कुल ग्राहस्थ उत्पादनको ०.७ प्रतिशत बिकास सहायता दिने प्रतिबद्धता लाई कार्यान्वयन गर्न दबाब दिने ।
- बिकसित धनी देश र गरिब देश बिचको ब्यापार सहजिकरण गर्ने ।

दिगो विकास लक्ष्य ११: शहरहरुलाई समावेशी, सुरक्षित, सवल र दिगो बनाउने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
खर-पराल-पातले छाएको कच्चि घरमा बस्ने परिवार (प्रतिशत)	९.५	५	१०.७७	३	२			
सुरक्षित घरहरूमा बसोबास गर्ने परिवार (प्रतिशत)	२९.८	६०	२७.२	३७	६१			
अप्रयाप्त साँघुरो घरमा बस्ने शहरी जनसंख्याको (प्रतिशत)	६७.८३	२५.९३	६२.५८	२६	५			
घरबाट ३० मिनटको पैदलयात्रामा पक्की सडकको पहुँच भएका जनसङ्ख्या (प्रतिशत)	४०.२९	८०	३८.९७	६०	९०			
पाँच जना र सोभन्दा बढी व्यक्तिहरू सदस्य भएका परिवारहरू (प्रतिशत)	५५.२८	२०	४२.६९	३०	१५			

सबल र दिगो पूर्वाधार निर्माण गर्न पत्रकारको भूमिका

- निर्माण संहिता कार्यान्वन गर्न अनुगमन तथा मूल्यांङ्कन गर्ने ।
- भवन निर्माण संहिता लाई समसामयिक सुधार गर्न दबाब दिने ।
- सुरक्षित पूर्वाधार निर्माण बारे अनुसन्धान गरी जनतालाई प्रशिक्षित गर्ने ।

दिगो विकास लक्ष्य १२: दिगो उपभोग र उत्पादनको ढाँचा सुनिश्चित गर्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
प्रयोग गरिएको जलस्रोतसँग कूल जलस्रोतहरूको अनुपात (प्रतिशत)	१०	२०						
जीवाश्म इन्धन (Fossil fuel) ऊर्जाको खपत (कुल ऊर्जाको प्रतिशत)	१२.५	१५						
वन क्षेत्रले वायुमण्डलबाट शोषण गरेर लिएको कुल कार्बन (Carbon Sink)	२,२७६	३२००						
कृषि उत्पादनको निम्ति जमिनको प्रयोग (खेती गरिएको जमिनको प्रतिशतको रूपमा खाद्यान्न) (Cereal as Percentage of Cultivated Land)	८०	७५						
माटोको जैविक (Organic) पदार्थ (प्रतिशत)	१	४						
प्रतिव्यक्ति काठको प्रयोग (क्यूबिक मिटर)	०.११	०.०५						

दिगो उपभोग र उत्पादन प्रणालि बिकास गर्न पत्रकारको भूमिका

- खाना पकाउने र खाने स्वभाव र अभ्यास वैज्ञानिक बनाउन मद्दत गर्ने ।
- खाना खेर फाल्ने बानीलाई निरुत्साहन गर्ने ।
- किफायती बलिया र स्थानीय स्तरमा उत्पादित निमार्ण सामाग्रिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने ।

दिगो विकास लक्ष्य १३: जलवायु परिवर्तन तथा यसका प्रभावहरू विरुद्ध लड्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
कृषि क्षेत्रबाट हरितगृह ग्याँस उत्सर्जन (CO_2) (Gg)	२३,०१४	२९,०६३						
औद्योगिक क्षेत्र (सिमेन्ट र चुनबाट) हरितगृह ग्याँस उत्सर्जन (CO_2) (Gg)	६३२	३१६						
ऊर्जा (उद्योग, यातायात र अन्य) क्षेत्रबाट हरितगृह ग्याँस उत्सर्जन (CO_2) (Gg)	७,९५९	३,९७९						
विपद्को कारण मृत्यु भएका, घाइते भएका र हराएका ब्यक्ति प्रति १00,000 जनसंख्यामा	०.०२३	०.०१	०.०१	०.००१	०.००१			

जलबायु परिबर्तनका असर ब्याबस्थापन गर्न पत्रकारको भूमिका

- जलबायु अनुकुलन प्रबिधी बिकासमा सहयोग गर्ने ।
- जलबायु अनुकुलन योजना निर्माण र कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने ।
- जलबायु अनुकुलन शिक्षाको बिस्तार गर्ने ।

दिगो विकास लक्ष्य १५: वन तथा वातावरणको संरक्षण गर्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/ ८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
संरक्षित क्षेत्र सहित वनले ढाकेको क्षेत्र (कुल भू-भागको प्रतिशत)	४४.७४	४४.७४	३७.८	४१	४१			
समुदायमा आधारित व्यवस्थापन अन्तर्गत रहेको वन (कुल घना वनक्षेत्रको प्रतिशतको रूपमा)	३९	४२	२९	२९	२९			
संरक्षित क्षेत्र (वनसहित, कुल भूभागको प्रतिशत)	२३.२	२३.३	४५.४	४५.४	४५.४			

वन तथा वातावरण संरक्षण गर्न पत्रकारको भूमिका

- वातावरण संरक्षण शिक्षा दिने ।
- वन लाई वातावरण संरक्षणा र जनताको आर्थिक उपार्जन संग जोडने ।
- वनको बैज्ञनिक ब्याबस्थापन गर्न सघाउने ।

दिगो विकास लक्ष्य १६ःन्यायपूर्ण, शान्तिपूर्ण र समावेशी समाजको प्रवर्द्धन गर्ने ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
सरकारी-सार्वजनिक निकायमा जन्मदर्ता भएका ५ वर्षमुनिका बालबालिकाहरूको अनुपात (उमेर अनुसार)	५८.१	१००	६०.१	८०	१००			

सुशासन र समाबेसी तथा प्रजातान्त्रिक संस्थाहरुको निर्माणमा पत्रकारको भूमिका

- सुशासनलाई संस्था संञ्चालनको आधार बनाउन बहस पैरवी गर्ने ।
- संस्थाहरुमा समाबेसी प्रतिनिधित्व र प्रजातान्त्रिक आचरण बिकास गर्न सहयोग गर्ने ।
- सुशासन शिक्षाको बिकास ।
- सुशासन बारे अनुगमन र मुल्याङ्कन ।

दिगो विकास लक्ष्य १७: दिगो विकासका लागि विश्वव्यापी साझेदारी ।

सूचक	नेपाल		गण्डकी प्रदेश			स्थानीय तह		
	आधार वर्ष २०७२	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य	आधार वर्ष २०७२	२०८०/८१ को लक्ष्य	२०८७ को लक्ष्य
इन्टरनेट प्रयोग गर्ने महिलाको प्रतिशत	२३.२८	९८	३८.०६	६०	९९			
इन्टरनेट प्रयोग गर्ने पुरुष (प्रतिशत)	४८.५४	९८	६१.२७	६०	९९			
इन्टरनेट प्रयोग गर्ने १५ देखि २४ वर्षका महिला (प्रतिशत)	१९.६	९८.०	३७.७१	६०	९९			

दिगो बिकास लक्ष्य कार्यान्वनमा साझेदारी बिकास गर्न पत्रकारको भूमिका

- दिगो बिकास लक्ष्य कार्यान्वन गर्न श्रोतको ब्याबस्थापन गर्न सघाउने।
- साझेदारी मोडेल बनाउन सहयोग गर्ने ।

समृद्धिका लक्ष्यमा दिगो बिकास लक्ष्य

क्रम संख्या	समृद्धि सूचक	ईकाइ	राष्टिय लक्ष्य			गण्डकी प्रदेशका लक्ष्य			स्थानीय तहका लक्ष्य		
			आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००	आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००	आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००
१	**आर्थिक वृद्धिदर (औसत)**	प्रतिशत	६.८	९.६	१०.५	७.१	१०.२	११.०			
२	प्रतिव्यक्ति कुल आय	अमेरिकी डलर	१०४७	१५९५	१२१००	१०४३	१९५६	१५७२९			
३	**कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान**	प्रतिशत	२७	१९.४	९	२८.२	१७.०	८.५			
४	कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा उद्योग क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	१५.२	१६.७	३०	१४.२	३०.०	५२.९			
५	**कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा सेवा क्षेत्रको योगदान**	प्रतिशत	५७.८	६४.२	६१	५७.६	५३.९	३८.६			
६	**आम्दानीमा माथिल्लो १० र तल्लो ४० प्रतिशत जनसंख्याको अनुपात (Palma Ratio)**	अनुपात	१.३	१	१	१.४	१	१			
७	**सम्पत्तिमा आधारित गिनी गुणक (Gini Coefficient)**	गुणक	०.३१	०.२९	०.२५	०.३७	०.२६	०.२०			

समृद्धिका लक्ष्यमा दिगो बिकास लक्ष्य

क्रम संख्या	समृद्धि सूचक	ईकाइ	राष्टिय लक्ष्य			गण्डकी प्रदेशका लक्ष्य			स्थानीय तहका लक्ष्य		
			आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००	आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००	आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००
८	**अपेक्षित आयु (जन्म हुँदाको)**	बर्ष	६९.७	७२	८०	७१.७	७७	८२			
९	मातृ मृत्युदर (प्रतिलाख जिबित जन्ममा)	संख्या	२३९	९९	२०	२३९	९९	१५			
१०	**पाँचबर्ष मुनिका वाल मृत्युदर (प्रतिहजार जिबित जन्ममा)**	संख्या	३९	२४	८	२७	२२	६			
११	शाक्षरता दर (१५ वर्ष माथि)	प्रतिशत	५८	९०	९८	५५.६	९५	९९.५			
१२	**युवा शाक्षरता दर (१५ देखि २४ वर्ष)**	प्रतिशत	८५	९९	१००	८६	९९	१००			
१३	**आधारभूत तहमा (१ देखि ८ कक्षामा) खुद भर्ना दर**	प्रतिशत	९२.३	९९.५	१००	९४.८	९९.५	१००			
१४	श्रमशक्ति सहभागिता दर	प्रतिशत	३८.५	४८.५	७२	३५.७	५०	७५			
१५	**बेरोजगारी दर**	प्रतिशत	११.४	६	३	९	४	१			

समृद्धिका लक्ष्यमा दिगो बिकास लक्ष्य

क्रम संख्या	समृद्धि सूचक	ईकाइ	राष्टिय लक्ष्य			गण्डकी प्रदेशका लक्ष्य			स्थानीय तहका लक्ष्य		
			आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००	आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००	आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००
१६	**रोजगारिमा औपचारिक क्षेत्रको अंस**	प्रतिशत	३६.५	५०	७०	३९.९	५५	७५			
१७	**राष्टिय/प्रादेशिक लोकमार्ग (कालोपत्रे)**	किमि	६९७९	१५०००	३३०००	९३७	३४५०	१२९३७			
१८	दुर्त लोकमार्ग (पोखरा दुम्किवास)	किमि	७६	७६	२०००	०	०	१००			
१९	रेलमार्ग	किमि	४२	२००	२२००	०	८०	२००			
२०	**३० मिनेटको दुरिमा यातायातको पहुँच भएका परिवार**	प्रतिशत	७८.९	९५	९९	८०	९६	९९			
२१	बिघुतमा पहुँच पुगेका परिवार	प्रतिशत	९०.७	९९	१००	८२.५	१००	१००			
२२	**आधारभुत खानेपानीको पहुँच पुगेका परिवार**	प्रतिशत	९४.९	९९	१००	९१.१	१००	१००			
२३	**ईन्टरनेट प्रयोगकर्ता**	प्रतिशत	५५.४	७५	१००	४८	८०	१००			

समृद्धिका लक्ष्यमा दिगो बिकास लक्ष्य

क्रम संख्या	समृद्धि सूचक	ईकाइ	राष्टिय लक्ष्य			गण्डकी प्रदेशका लक्ष्य			स्थानीय तहका लक्ष्य		
			आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००	आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००	आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००
२४	जलबिद्युत उत्पादन जडित क्षमता	मेगावाट	१०२०	५०००	४००००	४४८.५	३०००	९०००			
२५	प्रतिब्याक्ति बिद्युत खपत	किलोवाट घण्टा	१९८	७००	३५००	१९०	७५०	३८००			
२६	कृषि उत्पादकत्व (प्रमुख बाली: धान, मकै र गहुँ)	टन हेक्टर	२.९७	४	६	२.८	४	६			

सुखका लक्ष्यमा दिगो बिकास लक्ष्य

क्रम संख्या	समृद्धि सूचक	ईकाइ	राष्टिय लक्ष्य			गण्डकी प्रदेशका लक्ष्य			स्थानीय तहका लक्ष्य		
			आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००	आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००	आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००
१	गरिबीको रेखामुनी रहेको जनसंख्या (निरपेक्ष गरिबी)	प्रतिशत	१८.७	११	१	१४.९१	७.४	०			
२	बहुआयमिक गरिबीमा रहेको जनसंख्या	प्रतिशत	२८.६	१३	३	१४.२	७.२	०			
३	५ वर्ष मुनिका कम तौल भएका वालवालिका	प्रतिशत	२७	१५	२	२९	१७.३	१			
४	मानब बिकास सुचकाङ्क	सुचकाङ्क	०.५७	०.६२	०.७६	०.५९	०.६५	०.७८			
५	आँफ्नै स्वामित्वको आवासमा बसोबास गर्ने परिवार	प्रतिशत	८५.३	८९		८१.७	८६	९५			
६	जीवनकालमा शारीरिक वा मानसिक वा यौन हिंसा पीडित महिला	प्रतिशत	२६.३	१३		१६.९	१०	१			
७	दर्ता भएका लैंगिक हिंसा लगायतका अपराधका घटना र अनुसन्धानको अनुपात	प्रतिशत	९६.५	१००	१००	८२.७	१००	१००			

सुखका लक्ष्यमा दिगो बिकास लक्ष्य

क्रम संख्या	समृद्धि सूचक	ईकाइ	राष्टिय लक्ष्य			गण्डकी प्रदेशका लक्ष्य			स्थानीय तहका लक्ष्य		
			आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००	आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००	आधार बर्ष २०७५/७६	२०८०/८१	२१००
८	आधारभूत सामाजिक सुरक्षामा आबद्ध जनसंख्या	प्रतिशत	१७	६०	१००	१७	६०	१००			
९	हेलो सरकारमा/हेलो मुख्यमन्त्रीमा प्राप्त उजुरीको फछ्र्योट	प्रतिशत	४८.१३	९८	९९	५३	९९	९९			
१०	राष्ट्रिय परिचयपत्र प्राप्त गरेका नेपाली नागरिक	प्रतिशत	०	१००	१००	०	१००	१००			
११	पाँच वर्षमुनिका बालबालिकको जन्म दर्ता	प्रतिशत	५६	१००	१००	६०.१	१००	१००			
१२	आधारभूत खाद्य सुरक्षाको स्थितिमा रहेका परिवार	प्रतिशत	४८.२	७०	१००	५६	८०	१००			

दिगो बिकास लक्ष्य बारे बिश्वब्यापी तथ्य सन २०१९

१. बिश्वमा पुरुष भन्दा ४ % बढी महिलाहरु गरिबीमा बांचेका छन ।

१. पुरुषभन्दा महिला २५ % बढीले गरिबीको जोखिममा रहेका छन ।

२. बिश्वमा पुरुष भन्दा १० % बढी महिलाहरु भोकमरीको जोखिममा रहेका छन।

३. सन २०१७ मा मात्र बिश्वमा करिब ३००,००० महिलाको गर्भ अथबा सुत्केरी सम्बन्धी जटिलताले गर्दा मृत्यु भयो ।

३. सन २०१८ मा अतिकम बिकसित देशका करिब ६१ % महिलाहरुले मात्र सुत्केरी हुनेबेला तालिम प्राप्त स्वास्थकर्मीको सहयोग प्राप्त गरे ।

४. हाल बिश्वमा स्कुलजाने उमेरका एक करोड पचास लाख वालिका र एक करोड वालक बिद्यालय बाहिर छन।

५. बिश्वमा १५ देखि ४९ बर्ष उमेर समुहका करिब १८ % महिलाहरुले आंफनो साथिबाट हिंसा भोगिरहेका छन।

५. योनिच्छेदनको अभ्यास हुने ३० देशका १५ देखि १९ बर्षका एक तिहाई युबतीले योनीच्छेदनको गलत अभ्यास गरेका छन ।

दिगो बिकास लक्ष्य बारे बिश्वब्यापी तथ्य सन २०१९

६. बिकाससिल ६१ देशमा आंफनो घरभित्र पानीको धारा नभएका ठाउंमा करिब ८० % पानीको ब्याबस्था महिलाहरुले मात्र गर्दछन।

७. सन २०१७ सम्ममा बिश्वका करिब तीन अरब जनतालाइ सफा इन्धन उपलब्ध भएको थियन ।

७. दाउरा र गुइठाले खाना पकाउने ठाउका महिलाले हप्ताको १८ घण्टा दाउरा र गुईठाको जोहो गर्न बिताउछन।

८. १५ देखि ५४ बर्ष उमेर समुहका महिलाहरुमा श्रम सहभागिता दर ५५ % र पुरुषहरुको ९४ % छ ।

९.४५ देशका बसाइ सराइ नीति बिश्लेषण गर्दा ७१ % देशले बसाइ सराइ गरेर आएका ब्याक्तिका परिवारका सदस्य ल्याउन केही प्रतिबन्ध लगाएका छन।

१०. बिश्वमा करिब एक तिहाइ अनुसन्धानका पदमात्र महिलाले पाएका छन ।

११. सुकुम्बासी र झुपडबस्तीमा बस्ने अधिकांस महिलाहरु छन ।

१२. बिश्वमा जम्मा १३.८ % महलिाहरुले मात्र र जग्गाधनी पूर्जा पाएका छन ।

१६. मानब तस्करी मध्य दुइ तिहाइ तस्कारी महिलाको मात्र हुन्छ ।

१७. बिकसित देशवाट बिकाससिल देशले दिगो बिकास लक्ष्य प्राप्त गर्न ११७ अरब अमेरिकी डलरको सहयोग पाउनुपर्छ ।

गण्डकी प्रदेश समृद्धिका सात सम्बाहक र पांच सहयोगिहरु

(Seven Key Drivers and Five Key Enablers of Prosperity for Gandaki Province)

धन्यवाद